

Ooievaars, vogels om naar uit te kijken

Ja hoor, hij kan weer de tuin in, de ooievaar. We gaan weer genieten van een prachtige kleinzoon.

Eigenlijk heb ik altijd gedacht dat die ooievaar stond voor nieuw leven en dat er dan gekozen is voor een grote vogel, lijkt ook logisch. Dat kind weegt al gauw zo'n 3,5 kilo. Dat krijgt een mus niet voor elkaar. In heel Europa wordt de ooievaar gezien als geluksbrenger voor de familie, als waarborg voor een goede oogst, als bode van goed nieuws of nog de aankondiging van een geboorte.

Tijdens de Middeleeuwen werd de terugkeer van de ooievaar gezien als het begin van de lente. Ook stond in veel culturen de ooievaar symbool voor het gezin en monogamie. Men dacht dat ooievaars hun hele leven bij dezelfde partner bleven en dus monogaam waren. Ondertussen is bekend dat ooievaars terugkeren naar hetzelfde nest, maar niet altijd naar dezelfde partner.

Volgens Duitse overlevering, en een deel van Nederland, zouden ooievaars baby's in hun snavel, in een mandje of op hun rug naar gezinnen brengen. Die baby's werden door de ooievaars in moerassen en grotten gevonden. Ze werden daarna aan de moeder gegeven. Toekomstige ouders konden snoepgoed in hun vensterbank leggen, zodat de ooievaar wist waar een kleintje welkom was. Volgens een ander verhaal haalden die ooievaars de kinderen uit kinderputten. Allemaal best vreemde verhalen, maar in die tijd spraken ouders niet met hun kinderen over baby's en geboorte.

Eigenlijk is die ooievaar pas populair geworden bij de geboorte van prinses Juliana. De familie kreeg een geboortekaartje waarop Paleis Noordeinde stond met een ooievaar en een nest met een baby. De ooievaar belt daarop met Koningin Wilhelmina om te vertellen dat hij een kindje heeft meegenomen. Nu staat de ooievaar symbool voor Den Haag doordat er door de eeuwen heen al veel ooievaarsnesten waren.

Ik ben de laatste jaren een stuk wijzer geworden over de ooievaar. Op mijn werk, de rioolwaterzuivering in Haps, werd een ooievaarsnest geplaatst. Dat schijnt niet altijd een succes te zijn. Maar wanneer er in de buurt meer ooievaars nestelen, maak je meer kans. Nou, de paal stond nog maar net of de eerste ooievaar arriveerde, vlot gevolgd door nummer twee. Ze klepperden wat en legden een paar eieren en hielden het daarbij. Te jong volgens kenners. De jaren daarop ging het over het algemeen beter, maar wel steeds hetzelfde setje. Pa en ma broeden overigens allebei, wat ik best wel kan waarderen. Gemiddeld leggen ze zo'n drie tot vier eieren die na ongeveer 30 dagen uitkomen. Maar ik keek toch heel anders tegen deze vogels aan toen er niet genoeg voer voor vier kuikens was en pa en ma besloten de kleinste twee met hun spitse snavel te doorboren. Ze werden als een buffet voor de grootste twee op de rand van het nest gelegd. In reguliere jaren bestaat het voedsel van de ooievaars uit insecten, slakken, regenwormen en muizen. Daar heb je best wel wat voor nodig om een paar van dit formaat kuikens groot te krijgen.

Elk jaar weer keken we uit naar de komst van 'onze' ooievaars. Altijd hetzelfde setje, tot afgelopen jaar. Tot onze verrassing arriveerde een vreemde oudere vent. Het bleek toch een bekende, het was de man van Gennep. Die was dus niet zo trouw aan zijn nest. Niet lang na zijn komst arriveerde 'onze' vrouw. Gedurende onze werkzaamheden en de pauzes volgden we dit tweetal. Het zag er veelbelovend uit, het tweetal klepperde er lustig op los. Maar ook wij zijn niet altijd op ons werk te vinden. Na het weekend bleek plotseling de 'oude man uit Gennep' plaats gemaakt te hebben voor 'onze' man. Of daar een strijd aan vooraf is gegaan weten we dus niet. Verrassend genoeg ging ons setje van start of er niks gebeurd was, maar na enkele dagen misten we 'onze' vrouw. Maar ach, zij moet ook eten. Een collega rende zijn lunchrondje rond de RWZI. Hij zag ter hoogte van 'ons' nest, tegen het talud van de spoorlijn een levenloze ooievaar met gespreide vleugels liggen. Toen de vogelwerkgroep op zoek ging om deze ooievaar op te halen, was de vogel gevlogen. Gek genoeg bleek 'onze' vrouw, herkenbaar aan een grote moddervlek op haar borst, enkele uren later behoorlijk dizzy in een akker te staan. En enkele dagen later stond ze weer met moddervlek op een lantaarnpaal en de dag daarop weer op het nest. Maar wat er in tussentijd met haar gebeurd? Het bleek een gevalletje van legnood. Legnood is een situatie waarbij de vogel er niet zelfstandig

in slaagt om een ei te leggen. Bij 'onze' dame is zij daardoor een soort van verlamd geraakt, uit het nest gevallen en tegen het talud gekwakt. Toch zetten ze ook afgelopen jaar weer jongen op de wereld. De jongen worden geringd, gewogen en geregistreerd.

Zover ik weet, zijn de ooievaars terwijl ik dit schrijf alweer gearriveerd op de RWZI. Misschien zijn ze afgelopen seizoen wel in Nederland gebleven. Dat doen zo'n duizend ooievaars, tussen de 3 en 38 jaar. Vliegen naar het zuiden is tenslotte ook riskant. Jonge ooievaars vliegen naar het zuiden, op instinct. Ze leren het niet van hun ouders. (Op dit moment zijn er pakweg zo'n 1500 broedparen.)

Ik kijk altijd met plezier naar elke ooievaar, maar ben toch blij dat ze niks te maken hebben met de komst van baby'tjes. Ik vond het als kind best wel link voor zo'n kleintje, zo'n reis door de lucht.

Ria Smits

